

ne putem folosi de această metodă cu precizie, în sintaxă ea lasă loc liber unor presupuneri arbitrare și unor ipoteze nemotivate. Pe baza acelorasi fapte se pot trage concluzii diametral opuse. Totuși renunțarea la această metodă ar fi o greșeală. Folosirea ei pretinde însă de la cercetător o cunoaștere profundă a monumentelor scrise și a graiurilor populare.

S. B. Bernstein combate de asemenea metoda comparării construcțiilor paralele din diferite limbi, fără a se studia istoricul dezvoltării lor.

În ceea ce privește dezvoltarea construcțiilor prepoziționale în evoluția limbilor indo-europene, unii lingviști au încercat să explice cu ajutorul lor fenomenele de analitism. După unii din ei, limba bulgară ar fi cea mai avansată din toate limbile slave, care, la rîndul lor, se îndreaptă spre analitism prin extinderea construcțiilor prepoziționale. În realitate, nu este așa. Întărirea rolului prepozițiilor în limbile analitice este o consecință a dispariției flexiunii, iar în limbile sintetice — a dezvoltării și îmbogățirii sensurilor cazurilor. Dezvoltarea construcțiilor prepoziționale a avut loc pe diferite căi: în unele cazuri ele au înlăturat construcțiile vechi, în altele au rămas amîndouă construcțiile, devenind sinonime. Dispariția construcțiilor fără prepoziții a avut loc în acele cazuri în care construcțiile prepoziționale corespundeau întocmai, ca sens, construcțiilor vechi. În caz contrar, se păstrează, în general, ambele construcții.

Colectivul de cercetători care a redactat monografia *Cazul instrumental în limbile slave* și-a asumat sarcina studierii istoriei sensurilor instrumentalului în limbile slave pe baza unui material bogat, a stabilirii elementelor generale și a celor particulare ale acestui caz în diferite limbi slave.

Capitolele II—XII se ocupă de diferitele valori fundamentale și derivate ale instrumentalului. Capitolul XIII tratează procesul de adverbializare a instrumentalului pe baza materialului din limba polonă.

Capitolul II se ocupă de valoarea asociativă a instrumentalului. Se remarcă faptul că în toate limbile slave acest sens se exprimă prin construcția «s + instrumental», exceptînd slava veche, rusa veche și sîrba, care au, pe lîngă această construcție, și instrumentalul asociativ fără prepoziție. Se presupune că procesul de dispariție a construcției fără prepoziție a început în protoslavă. În limba sîrbă, singura limbă modernă care a păstrat construcția fără prepoziție, apare ca o condiție aproape obligatorie existența atributului alături de substantiv. Totuși, și în limba sîrbă nu se mai întîlnesc cazuri de folosire a asociativului propriu-zis în construcții fără prepoziție. Folosirea acestor construcții este proprie unor valori derivate ale asociativului, cum ar fi asociativul de mod, de timp etc.

În limbile slave actuale se disting instrumentalul asociativ propriu-zis și o serie de valori derivate ale acestuia: asociativul de mod, de scop, de timp, în rol de complement indirect.

Capitolul III tratează despre valoarea de instrument a instrumentalului. Această valoare este categorisită ca una dintre valorile de bază, existente, fără îndoială, în protoslavă. În general, se folosește fără prepoziție, în afară de limbile slave de vest, unde, sub influența limbii germane, instrumentalul cu valoare de instrument apare cu prepoziția «s».

Se disting trei grupuri semantice ale acestui instrumental: unealtă, mijloc și material ajutător. Astfel, în rusă: *Написать письмо пером* — instrumentalul are valoare de unealtă; dar *Написать письмо чернилами* — instrumentalul indică materialul ajutător; și *вспахать поле волами* — instrumentalul arată mijlocul cu care se face acțiunea.

Cele trei grupuri semantice se deosebesc atît prin soarta lor, cît și prin perspectivele de dezvoltare. Pentru instrumental - unealtă nu este caracteristic paralelismul cu construcții prepoziționale, pe cînd pentru instrumental - mijloc sinonimia cu o serie de construcții prepoziționale este posibilă. Procesul de adverbializare a instrumentalului cu valoare de instrument este destul de intens.